

A NŐI FOGLALKOZTATOTSÁG ALAKULÁSA NÓGRÁD MEGYÉBEN

A felszabadulás óta tapasztalható társadalmi-gazdasági fejlődésünk egyik forrása a népesség aktivizálódásának növekedése volt. Az elmúlt 20 évben foglalkoztatás-politikánk egyik legfontosabb eredménye a női munkaerő társadalmi termelésbe történő bevonása volt. Míg az ötvenes évekig a munkaerőszükségletet nagyrészt a férfiak biztosították, később — a könnyűipari, valamint a szolgáltatás jellegű ágazatok ütemes fejlődése a női munkaerőtartalék felhasználását tette szükségessé. Erre az időszakra jellemző a nők aktivizálódása, melynek következtében a munkaerőbőség — területenként differenciált mértékben csökkent.

Nógrád megyében hasonló jelenség ugyancsak megfigyelhető, a Salgótarjáni-medencére koncentrált ipari fejlődés, a megye székhely sajátosan kiemelkedő szerepe és a munkaerőgazdálkodás lehetőségei a női munkaerőtartalék felhasználásának ütemét, méreteit eleve meghatározták. Következésképpen alacsonyabb fejlettségi szint Nógrád megyében az országos átlagtól eltérő foglalkozási strukturával párosul, s egyben szabályozza a női munka társadalmisításának további lehetőségeit, súlyosbítja az egyébként sem problémamentes munkaerőgazdálkodásunk helyzetét.

A NŐI MUNKAERŐTARTALÉK ALAKULÁSA ÉS FELHASZNÁLÁSA

1967. január 1-én megyénkben 121 500 nő élt, számuk a felszabadulást követő időszakban mintegy 13 ezer fővel növekedett. A növekedés alig másfél százalékkal magasabb a népesség hasonló irányú változásánál. A férfi-nő arány is ennek megfelelően alakult, az ezer férfire jutó nők száma 1053-ra emelkedett. A megye sajátos demográfiai mozgásjelenségei — a születések számának kritikus határig történő csökkenése, a nemenként és korcsoportonként különböző mértékű, de egyaránt kedvezőtlen irányú elvándorlási többlet stb. — a női népesség korösszetételét is előnytelenül változtatta. A gyermekkorúak, és az úgynevezett fiatalabb produktív korúak aránya 4–5 százalékkal, a 15–39 éveseké közel azonos mértékben csökkent, ugyanakkor az 55 éves és idősebb nők aránya jelentős mértékben emelkedett. Az országszerte is megfigyelhető elöregedési folyamat határozza meg részben a munkába vonható női népesség számának változását is.

1966. január 1-én megyénkben 68,7 ezer munkaképes korú nő élt, számuk az elmúlt 16 év folyamán mintegy 4 százalékkal emelkedett. Az emelkedés koránt sem ilyen egyértelmű, ha a változást kisebb időszakokban vizsgáljuk. A növekedés 1949–1960. január 1-e között volt erősebb ütemű, a hasonló korú népesség száma a legutóbbi népszámlálás időpontjában meghaladta a 39 ezer főt, míg ezt követően — 1966. január 1-ig közel 500 fővel csökkent. A munkaerőforrásba nem tartozó két nagy korcsoport — a már említett időregedési folyamatnak megfelelően — egymáshoz viszonyítva merőben ellentétes tendenciát mutat. A munkaképes kornál fiatalabb nők száma az 1960. évi 28 ezerről 25,9 ezerre csökkent, ugyanakkor a munkaképes kornál idősebbek száma hasonló mértékben emelkedett.

A NŐI MUNKAERŐFELHASZNÁLÁS ALAKULÁSA

Korcsoport	A korcsoporthoz tartozó nők megoszlása (%)		
	1949	1960	1966
		január 1-én	
Munkaképes kornál fiatalabb	23,9	23,2	21,4
Munkaképes korú	59,9	57,3	56,6
Munkaképes kornál idősebb	16,2	19,5	23,0
Munkaerőforrásként figyelembevehető nők száma (ezer fő)	66,8	71,9	67,9

A munkaképes kornál fiatalabb női népesség számának csökkenése munkaerőgazdálkodási problémáinkat csökkenteni látszik. A »demográfiai hullám«-ot magában foglaló, meg-

növekedett létszámú korosztályok kivételével a következő években kevesebb nő elhelyezésével kell számolni. A női népesség demográfiai egyensúlyának felbomlása azonban a következő generációra nem lehet hatás nélkül. A jövő évek kifejezetten népesedési problémáival párhuzamosan foglalkoztatási gondok is előfordulhatnak.

Említésremélto a munkaképes korhoz tartozó nők belső arányváltozása is. Az 1949. január 1-én készített munkaerómérleg alig ezer munkaképes korú tanulót tartott nyilván, számuk 16 évvel később több mint háromszorosára (4330 főre) emelkedett. A szakmunkás-tanuló leányok száma ugyan még mindig a népgazdaság szükséglete alatt van, de a könnyüipari — és szolgáltatási ágak szakmunkásszükséglete a jelenlegi ezer fős létszámot tovább növelheti.

Általában megállapítható, hogy a munkaeró kínálat — jelen esetben a munkaképes korú aktív kereső tevékenységet nem folytató női népesség — és a munkaerókereslet mérlege ma még mintegy 30 ezer főre tehető női munkaerótartalék létre enged következtetni.

A nők munkavállalását a gazdasági fejlődés által biztosított új munkahelyeken kívül számos tényező befolyásolhatja. Közülük csupán a nők biológiai sajátosságait, a családban betöltött szerepüket, a férfiakhoz viszonyított alacsonyabb iskolai végzettséget, szakképzettségi színvonalat említem meg. Figyelemre méltó a nők nagyobb korcsoportonként is tapasztalható, különböző munkavállalási szándéka is. A világháborús években általánossá vált a katonának bevonult férfiak helyettesítése. Később, a gazdasági válságok időszakában — ha kisebb mértékben is — az olcsóbb női munkaerő alkalmazása. Napjainkban — és ez jellemző a közelmúlt évekre is — a munkavállalási szándék kettős jellegű. Az idősebb korosztályokhoz tartozó, általában családost nők esetében a gazdasági kényszer a meghatározó. Elsődleges szempont a család jövedelmének kiegészítése, a magasabb élet-színvonal biztosításához szükséges anyagi előfeltételek megteremtése. Ez a gazdasági szempont a fiatalokra már kevésbé jellemző. Általában a magasabb szintű iskolai végzettség, az emberöltőkön át érvényes társadalmi szokások feloldódása után egyre nő azoknak a nőknek a száma, akik nem elsődlegesen gazdasági okok miatt, hanem hivatásszerűen vállálnak munkát.

Az elmúlt 70 év alatt a kereső foglalkozású nők száma, foglalkozási strukturája a társadalom szempontjából alapvetően változott. A századforduló évében a női keresők száma még csak 14,4 ezer fő volt, száz kereső nőre átlagosan 450 eltartott nő jutott. 1910–1920 között — elsősorban a már említett háborús konjunktúra következtében — számuk csaknem kétszeresére emelkedett. A felszabadulás előtt négy évvel — közel az utolsó békeévekhez — a női keresők száma ugyanannyi, mint 20 évvel korábban volt, míg az ütemesebb volumenében és az alkalmazás minőségében is alapvető változások 1940–60–1966. évek között figyelhetők meg, s ez a folyamat a II. ötéves terv időszakában továbbra is emelkedő tendenciát mutat.

A NŐI MUNKERŐFORRÁS ALAKULÁSA

Időpont	Kereső nők száma (1000 fő)	Kereső nők	
		a nők	az össz. keresők százalékában
1900. január 1.	14 441	18,0	22,2
1910. január 1.	12 605	14,3	18,8
1920. január 1.	21 767	22,8	27,2
1930. január 1.	19 653	19,3	23,2
1947. január 1.	21 717	20,2	23,3
1949. január 1.	22 838	20,7	24,2
1960. január 1.	40 158	33,3	32,8
1966. január 1.*	46 500	38,6	34,6

Egy-egy terület — jelen esetben Nógrád megye — foglalkoztatási viszonyait a helyi állapotok, eredmények csak részben mutatják. A viszonylagos fejlettség, az ország, vagy országrész foglalkoztatási szintjével történő összehasonlítás már a foglalkoztatás terén el-

* Becsült adatok

ért, az átlagosnál jobb eredményeket, illetve problémákat is mutatja. A századforduló éveiben a népesség 2,4 százaléka, a kereső nők csupán 1,9 százaléka élt a mai Nógrád megye területén, ez az arány — a népesség részarányának csökkenése mellett — csak 2,1 százalékra emelkedett. Az 1960. évi népszámlálás időpontjában Nógrád megyében egyharmada rendelkezett rendszeres jövedelemmel, arányuk öt és fél százalékkal volt alacsonyabb, mint az országos átlag. Megyénkben a legutóbbi népszámlálás időpontjában 100 kereső nőre 200 eltartott nő jutott, közel 20 százalékkal több, mint az országos átlag. Az eltérő — nógrádi kedvezőtlenebb — foglalkoztatási szint okait elsősorban a gazdasági alapon kell keresni. Nógrád megyében a hagyományosan nőket foglalkoztató iparágak — gondolok itt elsősorban a textil, élelmiszer iparokra — hosszú ideig teljesen hiányoztak, de az ágazatok jelenlegi reprezentásai a megyében foglalkoztatott nők számához viszonyítva csupán helyi jelentőségűek.

A kereső nők számának emelkedésével párhuzamosan változott a foglalkozási struktúra is. A gazdaságilag fejlett országokban — Magyarországon az iparilag fejlettebb megyékben — már a századforduló táján megkezdődött a mezőgazdaságilag aktív keresők számának és arányának csökkenése, mely sajátos velejárója az általános gazdasági fejlődésnek. Hazánkban — gazdasági jelentőségétől függően Nógrádban is — az említett gazdasági fejlődés egyik előfeltétele, hogy a rendelkezésre álló női munkaerőt minél nagyobb számban bevonjuk a társadalmi termelésbe, illetve hogy a női munka hatékonyabb, termelékenyebb legyen.

A korábban mezőgazdaságban foglalkoztatott női munkaerő ágazatok közötti áramlása szorosan kapcsolódik az 1950-es években megindult nagyarányú iparfejlesztéshez, illetve az ezzel párhuzamos építőipari tevékenységhez. Az egyéni gazdaságok női munkaerőtartalmát az ipar, az építőipar és szolgáltatási ágak különböző mértékben szívták fel.

A KERESŐ NŐK MEGOSZLÁSA NÉPGAZDASÁGI ÁGAK SZERINT

E v	A kereső nők száma össz. (1000 fő)	E b b ő l		
		a mezőgazdaságban	a nem mezőgazd. ág.-ban foglalkoztatott nők száma (%)	az ipar, építőiparban
1941. január 1.	21,7	66,5	33,5	7,6
1949. január 1.*	20,1	71,1	28,9	7,0
1960. január 1.*	35,7	61,0	39,0	14,3
1966. január 1.*	38,6	46,8	53,2	21,5

Tekintettel arra, hogy a nemzeti jövedelem termelésben döntő mértékben az aktív keresők vesznek részt, és a munkaerőgazdálkodás tervezésénél elsősorban a munkaképes korú nőkkel számolnak, tovább az aktív keresők számának változását kísérvük figyelemmel.

1949–1966. évek között az aktív kereső tevékenységet folytató nők száma mintegy 18 ezer fővel, csaknem kétszeresére emelkedett. Nógrád megyében is érvényesültek — sajátos módon — a gazdasági élet fejlődésének törvényszerűségei. A mezőgazdasági ágazatokban ugyan a kívánt mértékben csökkent az aktív kereső karánya, ugyanakkor az összes aktív női keresők számának emelkedését részben a mezőgazdaságban aktívan foglalkozó nők számának emelkedése okozta. Az országban, valamint az ágazati jelleg szerint ipari megyéknek minősített megyékben egyaránt megfigyelhető a mezőgazdaságban aktív kereső nők számának csökkenése. Ugyanakkor Nógrád megyében — lévén szintén ipari jellegű megye — 1966-ban a mezőgazdaságban közel 4 ezerrel több aktív női kereső foglalkozott, mint 16 évvel korábban. Az időközben hozott gazdaságpolitikai intézkedések ezt a folyamatot természetesen zavarták. (Földosztás kedvezően, az 1950-es évek begyűjtési jogszabályai kedvezőtlenül alakították a mezőgazdaságban dolgozók termelési kedvét, közvetve az itt foglalkozó női népesség létszámát is).

1966. január 1-én az aktív keresők száma meghaladta a 38 ezer főt, az elmúlt 16 évben 92 százalékkal emelkedett. Az emelkedés területenként differenciálként mértékben zajlott le, a Salgótarjáni-iparmedencében az átlagosnál jóval erősebb, míg a Szécsényi járást is magában foglaló nyugati-megyerészben — éppen a nők biológiai adottságainak megfelelő munkahelyek hiánya miatt — rendkívül mérsékelt volt. 1960. január 1-én a megyében még

* Az aktív kereső tevékenységet folytató nők száma, illetve aránya

közel 22 ezer – a mezőgazdaságban dolgozó – aktív kereső nőt írtak össze, számuk részben a hatvanas évek elején kibontakozott újabb átrétegződési folyamat részben a közel-múltban végrehajtott nyugdíjazások következtében 18 ezer főre csökkent.

Az elmúlt évek helyes és szükséges gazdaságpolitikai intézkedései nyomán alakult ki a megye első könnyűipari bázisa Balassagyarmat. Az itt települt üzemek létszámszükséglete a város és közvetlen környékének női munkaerőgazdálkodási problémáit jelentős mértékben enyhítette.

AZ AKTÍV NŐI KERESŐK SZÁMA ÉS VÁLTOZÁS GAZDASÁGI ÁGANKÉNT

Gazdasági ág	Aktív keresők száma össz. (1000 fő) 1960. január 1.	1966. január 1. az	
		1949. január 1.	1960. január 1. százalékában
Aktív keresők összesen	38,6	192,0	108,1
Ebből:			
mezőgazdaság	18,1	126,5	83,0
nem mezőgazd. ágak együtt	20,5	353,0	148,4
ipari, építőipar	9,2	657,1	158,6
nem termelő ágak együtt	6,6	183,3	137,5

A női keresők ágazati megoszlása már jelentősebb – a terület gazdasági fejlettségétől függő – aránytalanságokat mutat. 1960. január 1-én az ipari ágazathoz tartozó női keresők kétharmada Salgótarjánban, illetve a Salgótarjáni-medencét magában foglaló Salgótarjáni járásban lakott és dolgozott. A többi négy járás és Balassagyarmat részesedése – melyekhez egyébként a női keresők mintegy kétharmada tartozott – nem érte el a 25 százalékot sem. Míg 1960-ban a nőket foglalkoztató munkahelyek Salgótarjánban koncentráálódtak (az összes kereső nők 44 százaléka, az ipar kereső nőinek 85 százaléka a megyeszékhelyen lakott) addig a II. ötéves terv időszakára a két város foglalkoztatási különbségei lényegesen kisebbek lettek. 1949. január 1-én száz kereső nőre Balassagyarmaton 412, Salgótarjánban 444 eltartott nő jutott, 1966-ra 179-re, illetve 140-re csökkent.

A nők foglalkoztatási színvonalának további emelése, – melyre különösen a községekben lenne szükség – több probléma nagyrészt egyidejű megoldását veti fel. Az ipartelepítési szándék mellett meghatározó tényező a munkaerőtartalék területi megoszlása, a képzettségi színvonal és a szükséglet összhangja is. Továbbszámított adatok szerint a munkaképes korú eltartott nők száma Nógrád megyében meghaladja a 30 ezer főt. Tekintve, hogy a megfelelő körülmények között munkát is vállaló nők csaknem egyharmada a salgótarjáni járás területén él, itt a már ma is élő problémák a szénbányászat tervezett létszámcsonkításának végrehajtása után fokozott mértékben jelentkeznek. A női munkaerő felhasználását mutató számok és viszonyszámok itt a legkedvezőtlenebbek.

MUNKAERŐHELYZET TERÜLETI RÉSZLETEZÉSBN*

Járás, város	Munkaképes korú eltartott nők száma	%-os megoszlása	100 kereső nőre jutó eltartott munkaképes korú nő
Balassagyarmati	4 100	13,6	64
Pásztói	4 750	15,8	60
Rétsági	3 700	12,3	58
Salgótarjáni	9 250	30,8	100
Szécsényi	3 500	11,6	51
Községek együtt	25 300	84,1	69
Balassagyarmat	1 250	4,1	39
Salgótarján	3 550	11,8	39
Városok együtt	4 800	15,9	39
Megye összesen	30 100	100,0	61

* A továbbvezetett népességszámok, illetve az 1966. január 1-i munkaerőmérleg alapján becslés adatok

A női munkaerőtartalék befolyásoló tényezők között lehet megemlíteni az objektív feltételeket, és a foglalkozási szint javítását célzó állami intézkedéseket. A női munkaerőtartalék életkor, szakképzettség, családi állás és a munkavállalással kapcsolatos szempontok szerint rendkívül heterogén összetételű. A munkát kereső nők kisrésze (kb. 1%) egyedülálló, mintegy 30 százalékának családja eltartásáról kell gondoskodnia. Rendkívül alacsony — 5 százalék alatti — a szakképzettséggel rendelkező nők aránya. Ezek egyrésze lakhelyéhez közel szakmájában vagy nem tud, vagy nem is kíván elhelyezkedni. Döntő többségük könnyű fizikai munkát vállalna, a bármilyen nehéz fizikai munkát „többműszakos munkarendet is elfogadók aránya 15 százalék alatt van.

Az MSZMP. IX. Kongresszusa foglalkozott a családtervezés és a gyermeknevelés néhány problémájával. A kongresszusi javaslat szerint, — melyet az országgyűlés következő ülése törvényerőre emelt — valamennyi arra jogosult nőnek állami segítséget lehet nyújtani, melyet a nők gyermekük két éves koráig vehetnek igénybe. A gyermeknevelési segély jellege közismert, a munkaerőgazdálkodást Nógrád megyében is kedvezően befolyásoló állami intézkedés természetesen enyhíti a nők elhelyezkedésével kapcsolatos gondjainkat. A Salgótarjánban végrehajtott felmérések azt bizonyítják, hogy az igényjogosult nők közel 80 százaléka él a rendelt biztosította lehetőségekkel. Becslések alapján megállapítható, hogy a megyeszékhelyen évente átlagosan 350–400, Balassagyarmaton 250–300, a megyében összesen 1000–1300 nő helyettesítéséről kell hosszabb-rövidebb ideig gondoskodni.

VÁLTOZÁSOK A NŐK HELYZETÉBEN

A nők társadalmi helyzetében — a munkavállalás méreteinek bővülésével párhuzamosan — alapvető változások történtek. Változott a nők helyzete a munkahelyen, a munkahelyen kívül. Ennél jelentősebb azonban a családban betöltött szerep változása. Az úgynevezett második műszak megnövekedett jelentősége a nők tényleges munkában eltöltött idejét — a család nagyságától, ill. a családtagok aktivitásától függően — kisebb-nagyobb mértékben megnövelte.

A Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi — a nők helyzetére vonatkozó — adatfelvétele alapján külön vizsgálhatjuk a háztartásvezető (aktív kereső tevékenységet nem folytató) és külön dolgozó nők helyzetét. A népesebb háztartások esetében ellentéteket tapasztalhatunk. A gyermekgondozás megfelelő ellátása azt igényli, hogy egy-egy több nő lássa el a háztartási munkát. Ugyanakkor a megfelelő jövedelmi színvonal biztosítása minél több családtag — az esetek többségében a munkaképes korú női családtagok — munkába-állását követelné meg. A nagylétszámú családoknál következésképpen alacsonyabb a munkavállalási arány, mint az összes nőknél. Az egy, általában első gyermek még nem jelent különösebb nehézséget a munkavállalás szempontjából, hiszen egy gyermeket — bölcsődei, vagy óvodai gondozás mellett különösen — általában még könnyen el tud látni a dolgozó nő is. A további gyermekek, esetleg magaskorú gondozásra szoruló öregek számával párhuzamosan csökken a munkavállalás aránya is.

A munkavállalás mértékének emelkedésével lépnek előtérbe azok a kérdések, melyek a munkahelyi körülményekre, a munkahelyi viszonyok visszahatására adnak választ. A kereső nők aránya munkahelyenként, beosztás és jövedelem szerint igen eltérő. A vezetőállású alkalmazottak között a nők aránya az országban átlagosan 25 százalék alatt van. A megyei átlag ennél még alacsonyabb. Az 1960. évi népszámlálás időpontjában Nógrád megyében az államigazgatási, gazdasági vezetőknek csupán 10 százaléka volt nő. A női keresők aránya a megyében 35 százalék körül mozog, de a fizikai szakképzettséggel is rendelkező munkásoknak csupán 5 százalékát képviselték. (Az idevonatkozó országos átlag 1960-ban 15 százalék volt)

A nők foglalkoztatásánál még ma is érvényesülő örökölt szokás, hogy a kereső nők zöme még ma is a hagyományos munkahelyeken, a mezőgazdaságban, ezen kívül az oktatási és egészségügyi ágazatokban dolgozik. A női munka még tapasztalható diszkriminációja, a nők hiányos előképzettsége és a már említett tényezők a női munka bérezését erősen differenciálták. A nők általában kevesebbet keresnek mint a hasonló beosztásban dolgozó, vagy hasonló szakképzettséget kívánó munkakörben dolgozó férfiaknál. 1959. óta ugyan több ízben hajtottak végre bérrendezést, szakmai bércorrekciót, de a két nem közötti

béaránytalanságok csupán enyhültek, sok esetben a 10 év előtti aránytalanságok ma is jellemzők.

AZONOS BEOSZTÁSBAN DOLGOZÓ NŐK HAVI ÁTLAGOS KERESETE* 1959. ÉV

Gazdasági csoport	Férfiak havi átlagos keresete Ft	Nők	A nők keresete a
			férfiak keresetének százalékában
Alkalmazottak	2249	1398	62,2
Szakmunkások	1923	1314	68,3
Segéd munkások	1619	1088	64,3

A nők munkavállalását befolyásoló tényezőket már említettem. A kizárólag anyagi okok miatt munkát vállalt nőknél is tapasztalható a munka iránti érdeklődés, a szakma szeretetének kibontakozása. Ez az életszemlélet változásával terjedő hivatásválasztás, mely természetesen függ a jelenlegi foglalkozás nyújtotta anyagi és erkölcsi előnyöktől is. Az adatgyűjtés alkalmával megkérdezett, akkor alkalmazotti foglalkozású nők közel négyötöde a jelenlegi foglalkozását kívánta folytatni. Ez az arány a szakmunkás foglalkozásúaknál hasonló mértékű, míg a kevésbé kvalifikált munkahelyeken dolgozók – betanított- és segéd munkások – mintegy fele más munkaterületen, a jelenleginél magasabb követelményeket támasztó, és előnyösebb feltételeket biztosító munkaterületen vállalt volna munkát.

A kereső foglalkozású nők számának történelmileg ily rövid időn belüli nagymérvű növekedése természetesen visszahat a nők társadalmi, és kulturális helyzetére is. A rendszeres jövedelmet biztosító állás vállalása befolyásolja a helyhez és időhöz kötött, illetve a helytől és időtől független kulturális igényeket. A rendszeresen olvasó és moziba járó nők aránya a nem kereső foglalkozásúaknál magasabb, meghaladja a 28 százalékot. (A keresőknel ez az arány csak 21 százalék). Ugyanakkor általában a munkahely követelményeinek megfelelően – lényegesen magasabb a dolgozó, tanuló és emellett szórakozó nők aránya. A vizsgálat adatai szerint 4 százaléka tanul, míg a nem kereső nőknél ez az arány 0,3 százalék alatt van. Az arányokat a nők különböző társadalmi-gazdasági csoportjai, a különböző iskolai végzettség tovább differenciálja. A magasabb iskolai végzettséggel párhuzamosan emelkedik a kulturális létesítményeket látogató nők aránya is.

A nők rendelkezésére álló szabadidő felhasználását a társadalmi-gazdasági helyzet meghatározó módon szabályozza. A munkaviszonyban álló nők többsége szabadidejét olvasással, tanulással tölti, addig a háztartásvezetők nagyrésznél dominál a kézimunka, mely a kifejezetten háztartási munka után kikapcsolódást jelent. Hasonlóképpen eltér a dolgozó és nemdolgozó nők igénye az esetleges rendelkezésre álló több szabadidő felhasználását illetően is.

A NŐK MEGOSZTLÁSA A LEGKEDVELTEBB ELFOGLALTSÁG SZERINT**

Elfoglaltság	Szabadidőben mivel foglalkoznak legszívesebben a		Ha több szabadidejük lenne, mivel töltenék el a	
	keresők	nem keresők	keresők	nem keresők
Olvasás	28,6	2,3	19,1	19,7
Kézimunka	28,5	43,0	12,7	20,3
Pihenés	11,3	6,5	12,7	12,1
Házimunka	8,1	9,7	4,1	4,9
Színház, mozi	2,5	1,1	18,5	16,2
Séta, sport	1,8	1,7	12,1	7,8
Tanulás	1,0	0,2	6,7	3,8
Nincs szabadideje	2,6	0,9	—	—

A női munka – korábbiakban vázolt nagyfokú társadalmisítása után az esetek többségében megnövekedett szerepe van a második műszak kihasználásának is. A reprezentatív adatfelvétel eredményei szerint a kereső nők közel fele teljesen egyedül végzi – termé-

*Az adatok tájékoztató jellegűek

**A táblázat nem tartalmaz teljes felsorolást

szetesen a 8 órai munka után – a háztartási, a család gondozásával járó munkát is. További 30 százalékra tehető azok aránya, akik nagyobbrészt segítséggel látják el a házimunkát. A nem keresőknel az arányok a foglalkozás jellegének megfelelően tolnódnak el, a családgondozás feladatait a nők háromnegyede kizárólag egyedül, mintegy 20 százalék a nagyrészt egyedül végzi. A háztartási munka elvégzésénél nem hagyhatjuk figyelmen kívül a háztartási munka gépesítésének széleskörű lehetőségeit. Becslések szerint a kereső nők 70 százalékának, a háztartásvezetők felének közepesen gépesített háztartása volt. Ismerve a közeljövő iparfejlesztési politikáját, megállapítható, hogy megyénkben a foglalkoztatási szint tovább emelkedik. A mindennapi életben tapasztalhatjuk, hogy a társadalmisított és háztartási munka közötti eddigi éles határok mindinkább elmosódnak, a nők valóságos egyenjogúsítása érdekében kitűzött célok egyre inkább megvalósulnak.

